వీడిన మబ్బు

కె.వి. రమణారావు

రాజేశ్వరావు చిరుద్యోగి. రిటైర్‌మెంటుకు చేరువలో ఉన్నాడు. అతని భావాలు విశాలం. ఆలోచనలు లోతుగా ఉంటాయి. తనకన్నా ఇతరుల సుఖాన్ని ఎక్కువగా కోరుకుంటాడు. ఆచారాలు, సంప్రదాయాలంటూ గుడ్డిగా ఆచరించడు. అలాగని త్రోసి పుచ్చడు. సాంప్రదాయాల వెనకగల ఆంతర్యమేమిటని తనదైన శైలిలో విశ్లేషించుకుని అవసరం మేరకు ఆచరించడానికి వెనుకాడడు. అర్ధాంగి రాజ్యలక్ష్మి ఆలోచనాసరళి భర్త భావాలకు పూర్తిగా భిన్నం. సమాజమే ఆమెకు మార్గదర్శి. పదుగురాడు మాటే ఆమెకు పాడి. నలుగురు చేతలే న్యాయం. అనాదిగా వస్తున్న ఆచారాలు సరిఅయినవేనని, అందుకే నేటికీ వాటిని ఆచరిస్తున్నారన్నదే ఆమెకున్న దృఢమైన అభిప్రాయం. ఈ కారణంగా దంపతులిద్దరూ వాదసంవాదాలతోనే కాపురం చేస్తున్నా... అంతిమ విజయం అర్ధాంగి రాజ్యలక్ష్మినే వరిస్తోంది.

***

ఆకాశం మేఘావృతమయింది. బయట సన్నగ తుంపర. రాజేశ్వరావు ఇంటిపట్టునే ఉన్నాడు ఏదో పుస్తకం చదువుతూ. వేగంగా పడుతున్న రాజ్యలక్ష్మి అడుగుల సవ్వడివిని క్రీగంట చూచాడు. ఆమె ముఖంలో ఆందోళన తనతో వాగ్యుద్ధానికే అన్న విషయం రాజేశ్వరరావుకు స్పష్టంగా అర్ధమయ్యేలా వుంది...

"ఏవిటి విషయం"?

ఆమె మాట్లాడలేదు గాని... అతని వంక కొరకొరా చూచింది. "ఏమయింది? అలా ఉన్నావేం?" శాంతంగానే అడిగాడు మళ్ళీ.

"ఎలా ఉన్నాను?" కాస్త కటువుగా.

"కన్నులు ఎరుపులెక్కి ఉంటేనూ... రాత్రి నిద్రపట్టలేదా ఏం" కాస్త వెటకారం జోడించాడీ సారి.

"ఎలా పడుతుందండీ... మీకే మీరు హాయిగానే నిద్రపోయారు. మీరు నిద్రపోగలరండీ... నిద్రపోనూ గలరు, నిబ్బరంగా ఉండనూ గలరు. నేను తల్లినండి. బిడ్డల భవిష్యత్తు వారి బాగోగులు నేను పట్టించుకోకుండా ఎలా ఉండగలను... మీరు మగరాజులు. మీకెందుకుంటాయి ప్రేమలూ... పట్టింపులూనూ. తల్లడిల్లే తల్లి మనసు మీకెలా తెలుస్తుంది". అంతకంతకు పెరిగే వానలా ఆమెలో ఆగ్రహ ఛాయలకు రాజేశ్వరావు అడ్డుతగులుతూ...

"ఆగాగు... ఎందుకంత కోపం... నీవు చెప్పదలచింది శాంతంగా చెప్పు" వింటాను. "చెబితే వింటేగా... విన్నా ఆచరిస్తారన్న ఆశా లేదు. నా కంఠశోష తప్ప. ఎప్పుడు విన్నారు కనుక నా మాట" అంటూ ఆమెకూడా ఆ మంచం మీదే కూర్చొంది అతనికి కాస్త ఎడంగా.

"చెప్పు వింటాను" అన్నాడు మరింత శాంతంగా.

"చెప్పేదేముంది. అబ్బాయి పెళ్ళి విషయమే" స్వరం తగ్గించి.

"అవునూ పెళ్ళి నిశ్చయమయిందిగా... మరేమిటి"

"అదే వద్దు- ఈ పెళ్ళి నాకిష్టం లేదు. ఆ మాటకొస్తే అబ్బాయికీ ఇష్టం లేదు. ఈ సంబంధం మనకొద్దు. ఈ విషయం అమ్మాయి తరుపు వారికి తేల్చి చెప్పేయండి"

రాజేశ్వరావు విస్తుపోయాడు. మారుమాటాడక మిన్నకుండిపోయాడు. భర్తనుండి తగిన స్పందన లేకపోయేసరికి సూటిగా చూడసాగింది ఉత్కంఠతో. అతను మంచంపైనుండి లేచి గదిలోనే పచార్లుచేస్తూ క్షణకాలం ఆమెను తేరిపారచూస్తూ..

"కారణం ఏం చెప్పమంటావ్" స్వరం శాంతంగా ఉన్నా గంభీరంగా ఉంది. ఆమె అనుకున్నట్టు అతను కోప్పడలేదు.వ్యతిరేకతా చూపలేదు. ఊహించని శాంతం వహించడం ఆమెకాశ్చర్యం కలిగించింది. అదే అదనుగా తన డిమాండు సాధించబూనింది.

"ఏదో ఒకటి చెప్పండి"

"అంటే"

"ఉన్నమాటే చెప్పండి"

"అదే ఆ ఉన్నమాటే ఏమిటని?"

"కట్నం చాలదని" విసుక్కొంది.

"మరి నేనన్నమాట".

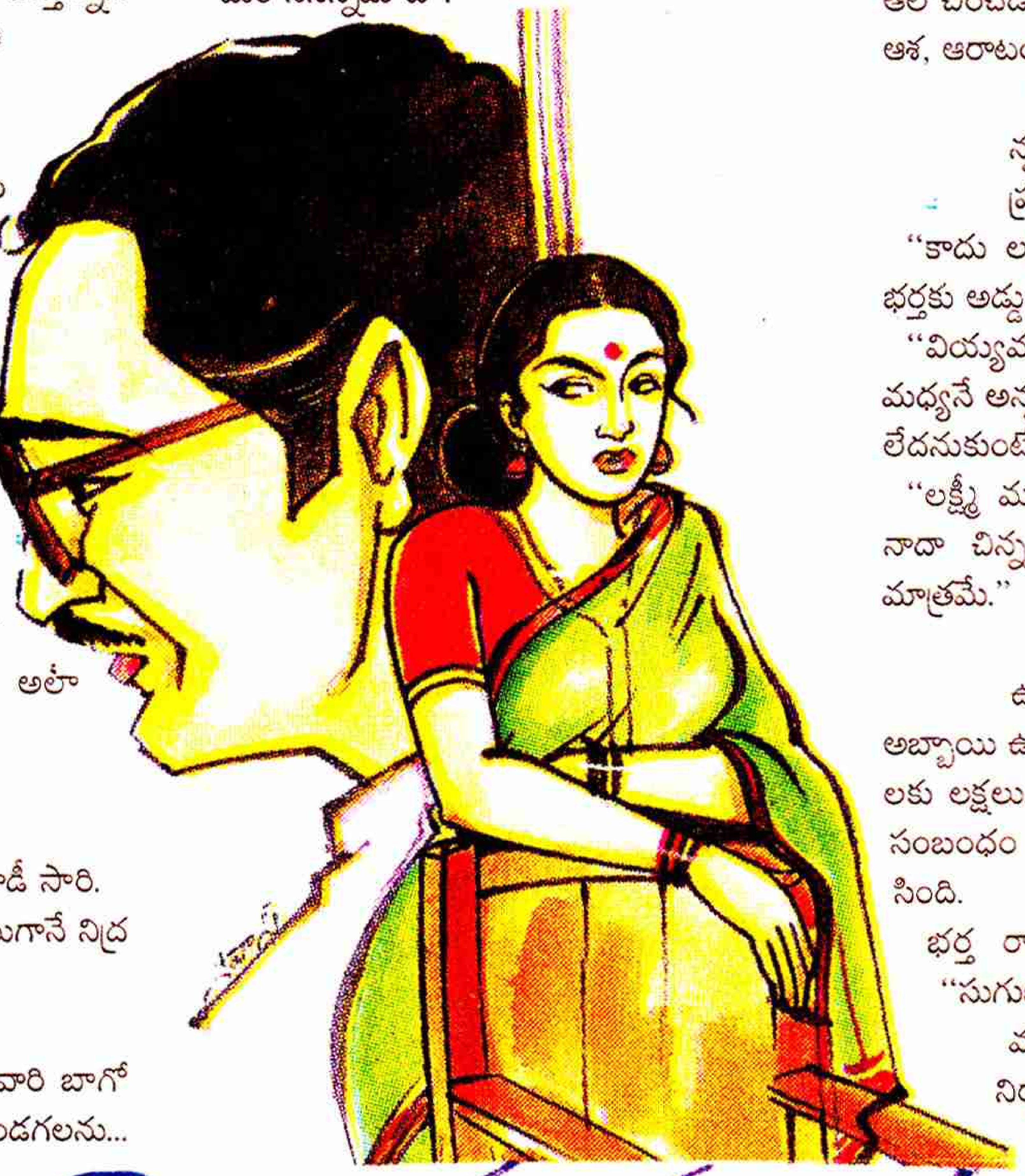

ఏమిటండీ అన్నమాట. పీటలమీద పెళ్ళిల్లే ఆగిపోతున్నాయి. మీరు గాని, మనలో మరొకరు గాని, మన బంధువులు గాని, ఇప్పటివరకూ వారి గడప తొక్కలేదు. వాళ్ళే ఒకరిద్దరు వచ్చి వెళ్ళారు. బంధుమిత్రులు లేరు. నిశ్చయ తాంబూలాలూ లేవు. అమ్మాయి మీకు తెలుసని, గుణవతి అని అబ్బాయికి ఫొటో మాత్రం చూపించారు. అన్నిటికీ తలూపాడు వెర్రి నాగన్న. అందుకని వాళ్ళిస్తానన్న కట్నానికి తలూపేయడమేనా, ఓ లాంఛనాలు లేవు, ఆడ పడచులకసలే లేవు... ఏం చూచి సరే అన్నారో గాని, పది లక్షల పైబడిన కట్నంతో కాచుకు కూర్చున్నారెందరో... మనమేదో తప్పు చేస్తున్నట్లు 'అన్నమాట?' అంటారేమండీ?...' చెప్పుకుపోతున్న ఆమె వాగ్ధాటికి ఆశ్చర్యపోయిన రాజేశ్వరావు చెంతకు చేరి అనునయిస్తూ సముదాయించే ధోరణిలో.

"లక్ష్మి కట్నం చాలదన్న కారణం తప్పు సుమా"

"ఓహో... కట్నం తీసుకోవడం నేరమయితే ఈ లోకంలో మగ బిడ్డలను కన్నవారంతా నేరస్తులే... వారందరికీ శిక్ష పడిందా? పోని కట్నం తీసుకున్న వారిలో ఏ ఒక్కరికయినా శిక్ష పడిందేమో చెప్పండి?"... జడివాన ఆగినట్లయింది. ఆమె ఆక్రోశం అంతకంతకు పెరిగి ఒక్కసారి ముగించి ఊపిరి పీల్చుకొంది.

"భయం కాదు లక్ష్మి, చట్టంపై గౌరవం. ఆడ పిల్ల తండ్రిపై సానుభూతి. అతను పడే అవస్థలపై జాలి."

"అన్ని అవస్థలు వారెందుకు పడాలి. తమకు తగిన సంబంధం వెతుక్కోవాలి"

"అదేం మాట లక్ష్మి తల్లిదండ్రులు కూతురు సుఖాన్ని ఆలోచించడం తప్పుకాదు కదా... ఆమె సుఖం పట్ల ఆశ, ఆరాటం వారికుండవా."

"చాల్లెండి... ఈ మాటలు ఎప్పుడూ వింటున్నవే. ఇవి కూడు పెట్టవు" మరింత చిరాకును ప్రదర్శించింది.

"కాదు లక్ష్మి నే చెప్పేది విను" అని చెప్పబోతున్న భర్తకు అడ్డు తగులుతూ.

"వియ్యము, నెయ్యము, కయ్యము, సమానుల మధ్యనే అన్నది మీరే చెప్పారు కదా. వారికంత స్తోమత లేదనుకుంటే వేరే సంబంధం చూసుకోమనండి"

"లక్ష్మి మన స్తోమత గురించి నీకు తెలియనిదా... నాదా చిన్న ఉద్యోగం. స్థిర చరాస్తులూ అంతంత మాత్రమే."

"ఆ మాటంటే నేనొప్పుకోను. మీది చిన్న ఉద్యోగమే కావచ్చు... కాని వారిక్కావలసింది అబ్బాయి ఉద్యోగం. వాడి ఉద్యోగం చూచే ఇస్తారు లక్షలకు లక్షలు. ముష్టి మూడు లక్షలయినా ఇవ్వలేని ఈ సంబంధం చేయాలని మీకెలా అనిపించింది" నిలదీసింది.

భర్త రాజేశ్వరరావు సహనం కోల్పోతున్నాడు. "సుగుణం చూసి తెలిసిన వారంతా అమ్మాయి మంచిదంటున్నారు. ఆ విషయంలో నిజనిర్ధారణ చేసుకున్న పిదపే నేమాటిచ్చాను" అసహనంగా అన్నాడు.

"పెళ్ళికి ముందు అందరూ అలాగే చెబుతారు. అత్తింటికి వచ్చిన ఆర్నెల్లు దాటాకనే తెలుస్తుందా సంబరం" లేచి వెళ్ళబోయిన రాజ్యలక్ష్మి ఆగి చటుక్కున వెనుకకు తిరిగి "కట్నం తీసుకోవడం నేరం అంటున్నారు కదా... నాకు తెలీకడుగుతాను ఈమాత్రపు కట్నం మాత్రం మీరెందుకు తీసుకొంటున్నట్టో" సూటి ప్రశ్ననే సంధించిందీసారి.

"నేను అవునన్నది కట్నం కాదు. చట్టరీత్యా ఆ అమ్మాయికి రావల్సిన వాటా... అది ఆమెకు సంక్రమించిన హక్కు. అందుకే సమ్మతించాను. అదీగాక ఆ సొమ్ము అమ్మాయికే గాని మనకోసం కాదు గదా" అనగానే ఆమె బుగ్గలు నొక్కుకుంటూ చారడేసి కళ్ళు చక్రాల్లా తిప్పుకొంటూ...

"ఏవిటీ... ఆ సొమ్మయినా ఆ అమ్మాయికేనా. మరి పెళ్ళి ఖర్చుల మాటేమిటి? ఆడపడచు మాటేమిటి...? అక్కసుతో ఆశ్చర్యాన్ని జోడించింది.

"ఛ ఛ... స్త్రీ విత్తమా... తప్పు తప్పు. అది ఆమె భవిష్యత్తుకై తల్లిదండ్రులిచ్చే సొత్తు. దీనిని ఉత్తరోత్రా

తనకు, తన కుటుంబానికి వినియోగించుకొనే స్త్రీ ధనం... దానిని పెండ్లి ఖర్చులకు వాడుకోవడంకన్నా దౌర్భాగ్యం మరోటి ఉండదు."

ఆ మాటలు రాజ్యలక్ష్మి హృదయాన్ని బలంగా తాకాయి. కందిన మోముతో ఎరుపెక్కిన కన్నులతో జవాబు చెప్పడానికి మాటలు చాలక సర్రున దూసుకు పోయింది వంటింట్లోకి...

ఆరోజు గడిచినా రాజ్యలక్ష్మిలో మార్పు లేదు. భర్త చేతగాని వానిగా, చేజేతులా కొడుకునకు వచ్చే కట్నకానుకలకు మోకాలడ్డుతున్న వానిగ భర్తను అంచనా వేస్తోంది. తనలోతానే ఏవేవో అనుకుంటోంది. నిట్టూర్పులు విడుస్తోంది... వంట పాత్రల చప్పుళ్ళు పెరిగిపోయాయి. సూటిపోటి మాటలు సరేసరి... ఇవన్నీ గమనిస్తున్న భర్త ఆమె బాధను చల్లార్చే ప్రయత్నంగా... "లక్ష్మీ! అబ్బాయి రాజేంద్ర ఈరోజు వస్తున్నాడు కదా ఈ సమస్యను అతని నిర్ణయానికే వదిలేద్దాం"... అని చెప్పి మరో మాటకు తావులేకుండా బయటకు వెళ్ళిపోయాడు. హమ్మయ్య అనుకుంది రాజ్యలక్ష్మి సందు దొరికింది చాలు... ఇక విజయం తనదేనన్న ధీమాతో ఊపిరి పీల్చుకుంది. కొడుకు రాకకోసం ఆత్రంగా ఎదురు చూస్తోంది.. కొడుకు రాజేంద్ర రానే వచ్చాడు. విషయమంతా వివరించింది. అమ్మ మాట అతను మాత్రం కాదంటాడా! కాదనే వాడేనేమో కాని లక్షలు లక్ష్యపెట్టని వారు బహుఅరుదుగా ఉంటారు మరి.

***

రాజేశ్వరరావు ఇంటికి వచ్చేసరికి చీకటి పడింది. రాజేంద్రని పలకరించి, కుశల ప్రశ్నలు వేసి... స్నానం ముగించిన భర్తను భోజనానికి పిలిచింది రాజ్యలక్ష్మి. అప్పటికే రాజేంద్ర టేబుల్‌ముందు కూర్చొన్నాడు. తండ్రి తనయులిద్దరు భోజనాలకుపక్రమించారు.

"అబ్బాయి వచ్చాక... అన్నారు కదా... వాడి అభిప్రాయం తెలుసుకోండి మరి" సమస్యను సవినయంగా లేవనెత్తిందీసారి.

"రాజేంద్రా... నీ వివాహం నిశ్చయం చేసిన విషయం నీకు తెలుసు... కాని కట్నం తక్కువనే కారణంతో అమ్మ ఈ సంబంధం వద్దంటోంది. అన్ని కోణాల్లోనూ ఆలోచించి చేసిన నిర్ణయం నాది. నీవు అవును అన్న తరువాతే నా నిర్ణయం వారికి చెప్పాను... ఇప్పుడు మరోసారి నీ అభిప్రాయం తెలుసుకోవాల్సిన పరిస్థితి వచ్చింది. నీ ఉద్దేశ్యం విస్పష్టంగా చెప్పు. తుది నిర్ణయం నీదే" అన్నం కలుపుతూ అన్నాడు రాజేశ్వర రావు.

కొంతసేపు నిశ్శబ్దం... ఆ తరువాత... "అమ్మాయి గుణగణాల విషయంలో సరేనన్న మాట నిజమే... కాని కట్నం చాలా తక్కువ"... నీళ్ళు నమిలాడు రాజేంద్ర... నిర్ఘాంతపోయిన రాజేశ్వర్రావు నెమ్మదిగా తేరుకొని "నీవు, నీ తల్లి ఓ ముఖ్య విషయం తెలుసుకోవాలి. వరకట్న నిషేధ చట్టం చేసింది ప్రభుత్వం. ఫలితం లేకపోయింది. అందుకే స్త్రీకి ఆస్తి హక్కును కల్పించింది. ఇప్పుడు చెప్పు ఇప్పటికీ కట్నం చాలదని నీవు అంటే ఈ వివాహం రద్దుపరుస్తాను. తొందర లేదు... ఆలోచించి చెప్పు" అని భోజనం అయిందనిపించాడు...

తెల్లవారి ప్రయాణమయ్యాడు రాజేంద్ర... తండ్రి వద్ద సెలవు తీసుకొంటూ "కట్నం విషయంలో అమ్మ అభిప్రాయమే నా అభిప్రాయం" ముక్తసరిగా మూడ ముక్కల్లో చెప్పి ముందుకు సాగిపోయాడు. కొడుకు నిర్ణయం విన్న రాజేశ్వరరావు ఓ నిట్టూర్పు విడిచి "వివాహం ఖరారు కాదని... వేరే ప్రయత్నాలు చేసుకొమ్మని తన తుది నిర్ణయాన్ని అమ్మాయి తరుపువారికి లేఖ ద్వారా తెలియపరిచాడు..."

మరి కొంత కాలానికి రాజేంద్రకు పెళ్ళి కుదిరింది. జరిగింది. పది లక్షల పైబడిన కట్నకానుకలు చూచి రాజ్యలక్ష్మి పరవశించిపోయింది. ఆమె ఆనందానికి అవధులు లేవు. కోడలిని చూచి మురిసిపోయింది. ఆమెను కాలు క్రింద పెట్టనీయక సమస్త సహాయాలతోబాటు షోడసోపచారాలు చేస్తోంది రాజ్యలక్ష్మి... అప్పటికే రాజేశ్వర్రావు రిటైరయి ఇంటి పట్టునే ఉంటున్నాడు. రాజేంద్ర ఉద్యోగం దగ్గరలోనే కావడంతో ఆ కొత్త దంపతులు

కాలం గడిచిపోతోంది... రాజ్యలక్ష్మి ఆరోగ్యం పాడయింది. బి.పి. పెరిగింది. కాలు జారింది... ఎముక విరిగింది. మంచం పట్టింది. లేవ లేని స్థితి... శారీరక అవసరాలు సైతం స్వయంగా తీర్చుకోలేని స్థితి. ఆడవారి సహకారం అత్యవసరమైన పరిస్థితి...

కూడా తల్లిదండ్రులతోనే ఉంటున్నారు. రాజేంద్ర భార్య కల్పన గడసరి. గయ్యాళి. అంతేకాదు పసినారి కూడా. మంచి ఉద్యోగంలో ఉన్న మగనితో వేరే కాపురం పెట్టేదే కాని అన్నీ తానై అత్త సమస్త సేవలందిస్తుంటే... అద్దెకొంపకు పోదు... అద్దె దండగతోబాటు పనిమనిషి మరీ దండగ... అందుకే అత్తచేత వెట్టిచాకిరీ చేయించుకొంటూ తను పెత్తనం చేయసాగింది...

***

కాలం గడిచిపోతోంది... రాజ్యలక్ష్మి ఆరోగ్యం పాడయింది. బి.పి. పెరిగింది. కాలు జారింది... ఎముక విరిగింది. మంచం పట్టింది. లేవ లేని స్థితి... శారీరక అవసరాలు సైతం స్వయంగా తీర్చుకోలేని స్థితి. ఆడవారి సహకారం అత్యవసరమైన పరిస్థితి...

ఈ పరిస్థితి కోడలు కల్పనకు దుర్భరమనిపించింది. వెంటనే పెట్టెబేడ సర్దింది. పుట్టింటికి పయనం కట్టింది. రాజేంద్ర ఆఫీసు పనిపైన అమెరికా వెళ్ళాడు. మరో నెల రోజులు పట్టొచ్చు. అతను రావడానికి, కోడలి ప్రయాణం గమనించిన రాజేశ్వర్రావు "కల్పనా... నీ ప్రయాణం ఎక్కడికమ్మా?"

"నా పుట్టింటికి"

"మీ అత్తయ్య ఇలా ఉంటే..."

"ఉంటే మీరున్నారుగా"

"కాని నువ్వే చేయాల్సిన పనులు కొన్నుంటాయి..."

"మీరు చేయవచ్చు కదా... లేదా ఆసుపత్రికి పంపితే వాళ్ళు చూచుకొంటారు."

"అంత డబ్బు నావద్ద లేదమ్మా..."

"లేదంటే ఎలా..."

"నీవే సర్దుబాటు చేయాలి కల్పనా..."

"సర్దుబాటు చేయడానికి మీరు మాకిచ్చిన మూటే ముంది. నాకు మా వాళ్ళు కట్నంగా ఇచ్చిన దానినుండి పైసయినా మీకిచ్చేది లేదు" అంటూ వెనుదిరిగి చూడకుండా వెళ్ళిపోయింది.

భార్యకు అన్నీ తానయ్యాడు రాజేశ్వరరావు. ఇరుగు పొరుగు సహకారంతో వైద్యం చేయిస్తూ రాజ్యలక్ష్మి కోలుకునేలా చేసాడు...

రాజ్యలక్ష్మి జరిగిన సంఘటనలు నెమరువేసుకొంటోంది. ఆమె మనసులో ఏదో అలజడి. గతమంతా కళ్ళ ముందు తిరుగుతోంది. అస్తవ్యస్తమయిన ఆలోచనల వలయంలో ఉండే కూరలు తరుగుతోంది.

'వదినా...వదినా...ఎక్కడున్నావు" అంటూ ప్రక్క వీధి నుండి వచ్చిన కాంతమ్మగారి పిలుపు వినిపించుకోలేని స్థితిలో ఉన్న రాజ్యలక్ష్మి చెంత కొచ్చిన కాంతమ్మను చూచి ఈ లోకంలో పడింది.

"అదేంటొదినా... అంత పరధ్యానం. ఈమధ్య ఊర్లో లేను. నిన్ననే వచ్చాను. నీకు చాలా నీరసం చేసిందని విని చూసి పోదామని వచ్చాను... అవునూ... కోడలేది... కూరలు నీవే తరుగుతున్నావ్... " చెంతనే కూర్చుంటూ "ఏది ఇలా ఇవ్వు నేను తరుగుతాను" అని కత్తిపీట లాక్కుంది.

"కోడలు పుట్టింటికెళ్ళిందమ్మా" చెప్పింది నిర్లిప్తంగా.

"అవునమ్మా... విన్నాను... మంచం మీదుండగనే వెళ్ళిందటగా..."

"ఏం చేస్తాం... చేసుకొన్న వాళ్ళకి చేసుకొన్నంత..."

"ఆనాడు ఆ సంబంధం కాదు పొమ్మన్నారు. అదే వదినా. మా అమ్మ వాళ్ళ ఊరినుండి వచ్చిన సంబంధం, అదే ఆ అమ్మాయి... సుగుణ చక్కదనాల చుక్క. కాదని పెద్ద తప్పు చేసావు... ఆ అమ్మాయిని మన ఊరే ఇచ్చారు... అమ్మో ఎంత వినయం, ఎంత గౌరవం, భయభక్తులు ఆ పనిపాటలు, ఏమని చెప్పేది... అత్తమామలను కాలు కదపనీయదు. అన్నీ తానై చూచుకుంటూ వారితోనే కాదు ఊరి వారితోను సెబాష్ అనిపించుకొంటుంది"... అని ఆమె అప్పటికే ఆలోచిస్తున్న గతాన్ని మరింత లోతుగ తవ్వింది కాంతమ్మ.

రాజ్యలక్ష్మి గతాన్నే ఆలోచిస్తోంది... అలా ఆలోచిస్తూనే వుంది. రాత్రి అయింది. అర్ధరాత్రి అయింది. నిద్ర రాదు. కనీసం కన్నులు మూతపడడం లేదు. ఆమెలో ఏదో సంఘర్షణ పక్కపై పలుమార్లు, అటూ ఇటూ దొర్లుతోంది. ఉచ్ఛ్వాస నిశ్వాసాలు దీర్ఘంగా ఉన్నాయి. కన్నీటి చారికలు కనీ కనిపించని రీతిలో ఉన్నాయి. కరెంటు పోయింది. లేచి కూర్చొంది. తడబడుతూ తడుముకొంటూ అడుగులువేస్తూ ప్రక్క మంచంపై ఆదమరచి నిద్రపోతున్న భర్తను లేపబోయింది. కాని వెనుకాడింది.

రాజేంద్ర పెళ్ళి విషయం... సుగుణతో భర్తచేసిన నిర్ణయం... తాను కట్నం చాలదనడం... భర్తచేసిన ఉపదేశాలు... కోడలి ప్రవర్తన తలచి తలచి బావురుమని ఏడ్చేసింది. ఆ సవ్వడికి మేలుకొన్న భర్త... "ఏమిటి లక్ష్మీ... ఏం జరిగింది..."అని ఆందోళనగా అడిగిన భర్తను అమాంతం కౌగిలించుకొని తనివితీరా ఏడ్చింది. చివరకు కన్నులు తుడుచుకొని "ఏవండీ ఆరోజు ధనం కన్నా గుణమే మిన్న" అని మీరన్నారు. దాని అర్థం ఈనాటికి తెలిసిందండీ. నన్ను క్షమించరూ... అంటూ అతని ఎదపై వాలిపోయిన భార్య వెన్ను నిమురుతూ ఉండిపోయాడు రాజేశ్వర్రావు.

★